

Investigating the effect of economic uncertainty on cost stickiness with emphasis on the moderating role of ownership concentration

Amirreza Emami1, Mohammad Hossein Setayesh 2*

(Receipt: 2023. 09. 26- Acceptance: 2023. 09. 28)

Abstract

The abstract of this research aims to examine the impact of economic uncertainty on cost stickiness with the moderating role of ownership concentration. The target population in this study consists of one hundred companies listed on the Tehran Stock Exchange over a six-year period. Multivariate correlation and regression were used to test the research hypotheses, and Excel and EVIEWS 10 software were used for data analysis and extracting research results. The results of the study indicate a direct and significant relationship between economic uncertainty and cost stickiness. Furthermore, the test results show that ownership concentration has a negative and significant effect on the relationship between cost stickiness and economic uncertainty. Therefore, it can be stated that an increase in economic uncertainty leads to an increase in cost stickiness. The findings of this study suggest a strong and positive relationship between macroeconomic uncertainty variables and cost stickiness. Additionally, with an increase in economic uncertainty, ownership concentration leads to a decrease in cost stickiness.

Key Words: economic uncertainty, cost stickiness, concentration of ownership, stock exchange

1. Master's student in accounting, Shiraz University, Shiraz, Iran am. emami74@yahoo. com

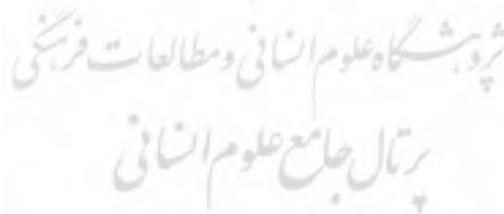
2. Professor, Department of Accounting, Shiraz University, Shiraz, Iran setayesh@shirazu. ac. ir

بررسی تاثیر عدم اطمینان اقتصادی بر چسبندگی هزینه‌ها با تاکید بر نقش تعدیلی تمرکز مالکیت

امیررضا امامی^۱ محمدحسین ستایش^۲
(دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۰۴-پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۰۷/۰۶)

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی تاثیر عدم اطمینان اقتصادی بر چسبندگی هزینه‌ها با نقش تعدیل کننده تمرکز مالکیت می‌باشد. جامعه آماری مورد نظر در این پژوهش یکصد شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۶ سال می‌باشد. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش، از همبستگی و رگرسیون چند متغیره و به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها و استخراج نتایج پژوهش از نرم افزارهای اکسل و ایوبوز ۱۰ استفاده شده است. نتایج حاصل از پژوهش نشان می‌دهد که بین عدم اطمینان اقتصادی و چسبندگی هزینه‌ها رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. و همچنین نتایج آزمون نشان می‌دهد که تمرکز مالکیت بر رابطه بین چسبندگی هزینه‌ها و عدم اطمینان اقتصادی تاثیر منفی و معناداری دارد. بنابراین می‌توان بیان کرد که افزایش عدم اطمینان اقتصادی موجب افزایش چسبندگی هزینه‌ها می‌شود. نتیجه به دست آمده در این پژوهش بر وجود رابطه قوی و مثبت بین عدم اطمینان متغیرهای کلان اقتصادی و چسبندگی هزینه‌ها دلالت دارد. و علاوه بر آن، با افزایش نااطمینانی اقتصادی وجود تمرکز مالکیت موجب کاهش چسبندگی هزینه‌ها می‌گردد.

واژه‌های کلیدی: عدم اطمینان اقتصادی، چسبندگی هزینه، تمرکز مالکیت، بورس اوراق بهادار

^۱ am.emami74@yahoo.com

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

setayesh@shirazu.ac.ir

^۲ استاد گروه حسابداری، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

مقدمه:

کمینه کردن بهای تمام شده، رشد مستمر سود و قیمت‌گذاری دقیق محصولات، از با اهمیت ترین اهداف هر سازمان تجاری است؛ اهداف نام برده در گرو تصمیم‌گیری، برنامه ریزی و کنترل مدیران بر اساس اطلاعات به موقع و قابل اتکا می‌باشد. نظریه چسبندگی هزینه عنوان می‌کند که مقدار کاهش هزینه‌ها به هنگام کاسته شدن فعالیت، کمتر از مقدار افزایش هزینه‌ها ناشی از افزون شدن فعالیت است. نظریه چسبندگی هزینه، توضیح عنوان شده از رفتار هزینه که توسط نظریه‌های سنتی بیان شده است را به چالش می‌کشد. طبق این تعریف، تغییرات هزینه منحصرأ با مقدار تغییرات در سطح فعالیت به صورت متقارن تغییر می‌کند. با نگرش به مطالبی که بیان شد بنیاد مدل هزینه‌یابی سنتی که همان تقارن بین هزینه‌ها و سطح فعالیت می‌باشد، همواره برقرار نیست و لحاظ نکردن چسبندگی هزینه باعث تخمین رفتار هزینه نادرست خواهد شد؛ که موجب گمراهی مدیران در تصمیم‌گیری می‌گردد. برای حسابداران، پژوهشگران و تمام فعالان حیطه مدیریت درک صحیح رفتار هزینه دارای اهمیت بسیاری است. این افراد پیوسته تغییرات در هزینه‌ها را مطابق با تغییرات در درآمد سنجش می‌کنند. (زنجیردار و همکاران، ۱۳۹۳)

در ایران نیز پژوهشگران، مطالعاتی پیرامون پدیده چسبندگی هزینه‌ها انجام داده‌اند که بر اساس بررسی آن‌ها، وجود چسبندگی هزینه در شرکت‌های ایرانی تأیید شده است. همچنین می‌توان به پژوهش‌های، قائمی و نعمت‌اللهی (۱۳۸۵)، نمازی و دووانی پور (۱۳۸۹)، کردستانی و مرتضوی (۱۳۹۱) و علیمرادی و علی احمدی (۱۳۹۲) در این زمینه اشاره کرد. پدیده چسبندگی هزینه‌ها شامل عوامل تعیین‌کننده متعددی است که مطالعات پیشین سعی در شناخت علل این پدیده داشته و برای آن، چندین علل ذکر نموده‌اند. طبق نظر لی و همکاران (۲۰۲۰)، یکی از دلایل احتمالی چسبندگی هزینه‌ها، عدم اطمینان اقتصادی است.

همواره میزان مالکیت سهامداران در یک سازمان، توسط سطح تمرکز مالکیت که یکی از با اهمیت ترین اجزای حاکمیت شرکتی است نشان داده می‌شود. تمرکز مالکیت به این مفهوم است که بزرگ‌ترین سرمایه سهامداران، به دلیل داشتن نفوذ بیشتر در کنترل سازمان و انگیزه‌های مختلف نظارتی و مدیریتی، بر چسبندگی هزینه‌ها تأثیر می‌گذارد. (یاثو، ۲۰۱۸). مهمترین مسأله‌ای که در بحث چسبندگی هزینه‌ها وجود دارد این است که بدانیم، چه عواملی بر این پدیده اثر می‌گذارد. به علت اینکه انواع هزینه‌های شرکت معمولاً در حوزه اختیارات مدیریت هستند، از این جهت تصمیمات مدیریت را می‌توان به عنوان یکی از موارد تأثیرگذار بر چسبندگی هزینه‌ها محسوب نمود. لی و همکاران (۲۰۲۰). پاسخ به این سوال که تصمیمات مدیران در مورد تعدیل منابع شرکت تحت تأثیر چه شرایطی قرار می‌گیرد، برای اولین بار توسط اندرسون و همکاران صورت گرفت. آن‌ها معتقد بودند که مدیران با به تأخیر انداختن تعمدی کاهش منابع، به "نااطمینانی" عکس‌العمل نشان می‌دهند و این رفتار تا آنجایی ادامه می‌یابد که علل کاهش تقاضا مشخص شود و نااطمینانی موجود کاهش یابد. اگرچه اندرسون و همکاران به طور مستقیم تأثیر متغیر عدم اطمینان سیاسی را مورد بررسی قرار نداده‌اند، اما نتایج تلویحی آنها از ادعای مطرح شده، حمایت می‌نمود. بنکر و همکاران^۳ (۲۰۱۶) نیز در مطالعه‌ای به طور تحلیلی و تجربی بیان کردند که توجه شرکت‌ها در شرایط نااطمینانی تقاضا، به سمت منابع ثابت هزینه‌های ثابت کاهش بیشتری دارد؛ که این نگرش چسبندگی هزینه را در شرایط نااطمینانی در پی دارد.

مطالعات پیشین به بررسی شناسایی علل این پدیده پرداخته و برای آن، دلایل متعددی ذکر کرده‌اند. طبق نظر لی و همکاران (۲۰۲۰)، یکی از دلایل احتمالی چسبندگی هزینه‌ها، عدم اطمینان اقتصادی است. این پژوهش تأثیر عدم اطمینان اقتصادی و تمرکز مالکیت را بر چسبندگی هزینه شرکت‌های بورسی ایران را بررسی می‌کند.

¹ Li et al.² yao³ Banker et al.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

تمرکز مالکیت و چسبندگی هزینه‌ها

یکی از نقش‌های اصلی حسابداری بهای تمام شده، تجزیه و تحلیل بهای درون‌دادها و ارزش‌گذاری برون‌دادهای حاصل از آنهاست. سیستم حسابداری بهای تمام شده، یاری‌دهنده مناسبی برای تصمیم‌گیری مدیران می‌باشد. مدیران با اتخاذ تصمیمات بهتر موجب افزایش بهره‌وری و سودآوری می‌شوند. مفروضات در مدل‌های رایج سنتی حسابداری بهای تمام شده، به رابطه متناسب بین هزینه (بها) و محرک هزینه (بها) اشاره دارند. بر اساس مفروضات بهایی مبتنی بر فعالیت بین هزینه‌ها و سطح فعالیت‌ها یک رابطه ساده و خطی وجود دارد. برخی شواهد سادگی مفروض در رابطه بین هزینه‌ها و فعالیت‌ها را به چالش کشیده‌اند.

برخلاف تصور دیدگاه سنتی، هزینه‌ها الزاماً به صورت متناسب و متقارن به تغییرات سطوح فعالیت شرکت واکنش نشان نمی‌دهند. واکنشی که هزینه‌ها به تغییرات سطوح فعالیت شرکت نشان می‌دهند به جهت این تغییرات نیز بستگی دارد. به بیان دیگر، واکنشی که هزینه‌ها به هنگام افزایش حجم فعالیت تقاضا نشان می‌دهند نسبت به واکنش هزینه‌ها هنگام کاهش حجم فعالیت متفاوت است؛ یعنی جهتی که، عامل تعیین‌کننده ای در میزان تغییرات هزینه‌ها در واکنش به کمتر شدن سطح فعالیت یابیشتر شدن آن تغییرات تقاضا می‌باشد. این پدیده، رفتار نامتقارن هزینه‌ها نامیده می‌شود. (زنجیردار و همکاران، ۱۳۹۳) بر اساس نظریه جنسن و مک‌لینگ^۱ (۱۹۷۶) می‌توان گفت تئوری نمایندگی شالوده مطالعات حاکمیت شرکتی را تشکیل می‌دهد، و مسائل نمایندگی نیز ناشی از تفکیک کردن مالکیت از کنترل است. در شرکت‌های سهامی عام، سهامداران اختیار تصمیم‌گیری را به مدیران خود تفویض می‌کنند؛ یعنی کنترل هرچند به درجات مختلف جدا از مالکیت است. این جداسازی موجب بحث درباره روابط مالکان و مدیران شده است. مدیران تا چه میزان همه سعی خود را آن طور که تئوری مالی مطرح نموده، در جهت منافع مالکان به کار می‌برند.

در شرکت‌های سهامی عام نوع ترکیب مالکیت می‌تواند به شکل پراکنده یا متمرکز باشد. بنابراین دو نوع سیستم به وجود می‌آید، سیستم کنترل متمرکز و سیستم کنترل نامتمرکز. مادامی که سهامداران عمده مالکیت شرکت را در دست دارند نوع سیستم، کنترل متمرکز نامیده می‌شود و هرگاه تعداد زیادی از سهامداران خرد مالکیت را دارا باشند، نوع سیستم کنترل نامتمرکز خواهد بود. نظر به اینکه تمرکز مالکیت را یکی از پایه‌های اساسی مکانیزم حاکمیت شرکتی تعریف می‌کنند، اینگونه بر می‌آید که هویت مالکان کنترل‌کننده، نقش مالکیت - عملکرد را در شرکت ایفا کنند. (طالب نیا و خراشی زاده، ۱۳۹۸).

ساختار سهامداران یک شرکت می‌تواند بر رفتار و تصمیم‌گیری سهامداران و مدیران تاثیر با اهمیتی بگذارد، که به سهم خود می‌تواند بر میزان نظارت، کنترل مدیران توسط سهامداران و ایجاد هزینه‌های نمایندگی و عملکرد عملیاتی موثر باشد. ساختار مالکیت بر افزایش و یا کاهش هزینه‌های نمایندگی تاثیر می‌گذارد. (طالب نیا و خراشی زاده، ۱۳۹۸).

شن و ژانگ^۲ (۲۰۱۶) در مطالعه‌ای به بررسی تاثیر جدایی مالکیت از مدیریت بر میزان چسبندگی هزینه‌ها پرداختند. که بیان کردند با افزایش سهم سهامداران عمده، آنها انگیزه زیادی برای دنبال کردن منافع شخصی پیدا می‌کنند. مطابق با فرضیه شکار در شرکت‌هایی با تمرکز مالکیت بالا منافع ناشی از کنترل شرکت در اختیار عده معدودی از سهامداران است که می‌توانند تصمیمات مدیریت را بر اساس خواسته خود کنترل کنند. در این زمان سهامداران اقلیت حق کمتری برای اظهار نظر دارند و این امر با مکانیسم نظارت موثر مغایر است.

¹ Jason and Meckling

² Shen and Zhang

بنابراین شرکتی که استراتژی مشخص و مطلوبی در برابر حفظ سهامداران اقلیت ندارد، جهت تامین و حداکثر کردن منابع خود، و پیشبرد اهداف مدیران با اعتنا نکردن به اصول اخلاقی این امکان میسر می‌گردد که در خدمت منافع سهامداران بزرگ قرار گیرند. بنابراین، مدیران هنگامی که سهامداران عمده را به عنوان بازیگران اصلی انتخاب می‌کنند و سبب تغییر هدف اصلی شرکت که حداکثر سازی ارزش است می‌شوند، ناگزیرند رفتاری مطابق با خواسته شخصی سهامداران بزرگ که توسط آنان کنترل می‌گردد، نشان دهند. مدیران با اصلاح منابع تخصیص یافته، منابع از دست رفته را برمی‌گردانند و به هنگام کاهش تقاضا، با تغییر ندادن ساختار منابع موجب ایجاد افزایش چسبندگی هزینه می‌شوند.

عدم اطمینان اقتصادی و چسبندگی هزینه

در شرایطی که نا اطمینانی سیاسی و اقتصادی حاکم است، از مدیران شرکت‌ها این انتظار می‌رود بر مبنای نظریه تصمیمات آگاهانه مدیران، واکنش سنجیده‌ای نشان دهند. دولت‌ها با در دست داشتن ابزارهای اقتصادی سعی می‌کنند از این ابزارها که به عنوان سیاست‌های اقتصادی شناخته می‌شوند در جهت رسیدن به اهداف مشخص خود همچون افزایش اشتغال، رفاه اجتماعی، مهارت‌ورم، و توسعه اقتصادی استفاده کنند. سیاست اقتصادی فقط شامل تصمیم‌گیری سیاسی نمی‌شود و هر سیاست اقتصادی حاوی چهار مرحله برنامه ریزی، تصمیم‌گیری، اجرا و نظارت می‌باشد. (پاستور و ورنونسی ۲۰۱۲). در شرایطی که اقتصاد کلان دارای ثبات باشد، مدیریت اقتصادی بخش خصوصی کارا تر خواهد بود، که این نتیجه سیاست‌های اقتصادی مناسب سیاست‌گذاران کشور می‌باشد.

بی ثباتی یا نا اطمینانی اقتصادی از تغییر سیاست‌های اقتصادی دولت منجر می‌شود. سنجش این بی ثباتی عمدتاً بوسیله ضریب پراکندگی شاخص‌های اقتصادی همچون ضریب‌های پراکندگی تورم، رشد تولید ناخالص داخلی، نرخ بهره و کسری بودجه دولت صورت می‌گیرد. در شرایط عدم اطمینان، به علت کاهش قدرت پیش بینی و احتمال عدم دستیابی به چشم اندازهای آتی برای عاملان اقتصادی، آشفتگی در فرآیند برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری و همچنین سیاست گذاری در کل بخش‌های اقتصادی را به همراه دارد. (هیبتی و همکاران، ۱۳۹۵). در این مطالعه جهت سنجش نا اطمینانی اقتصادی از فشار بازار ارز استفاده شده است.

مطالعات گذشته که به بررسی نقش متغیرهای کلان اقتصادی بر وضعیت شرکت پرداخته‌اند دامنه وسیعی داشته و ارتباط بین متغیرهای کلان اقتصادی با نتایج متفاوت مالی را مورد بررسی قرار داده‌اند.

ژو وهانگ (۲۰۱۹) در مطالعات پیشین خود به بررسی بیشتر تاثیر عناصر داخلی بر چسبندگی هزینه در طول زمان پرداختند که از این نمونه می‌توان به مطالعه بانکر و همکاران (۲۰۱۴) اشاره نمود که بیان دارد در صورت افزایش فروش نسبت به سال قبل چسبندگی هزینه‌ها کاهش می‌یابد و در صورت کاهش فروش نسبت به سال قبل، چسبندگی هزینه‌ها افزایش می‌یابد. مطالعه فارانی و همکاران (۲۰۱۵) نیز گویای این بود که بین رفتار هزینه‌های چسبنده و محافظه کاری حسابداری ارتباط و همبستگی مثبت وجود دارد. ژو وهانگ^۲ (۲۰۱۵) در پژوهشی به بررسی اثرات متقابل مدیریت سود، حاکمیت شرکتی و چسبندگی هزینه‌ها پرداختند، نتایج مطالعه آنان بیانگر این بود که حاکمیت شرکتی خوب سبب کاهش چسبندگی هزینه‌ها می‌گردد و نیز دیگر نتایج آنان نشان داد که اثرات حاکمیت شرکتی بر چسبندگی هزینه‌ها به میزان اثرات مدیریت سود بر آن قوی نیست.

¹ pastor and veronesi

² ju and hong

کانگ و همکاران^۱ (۲۰۱۵) در مطالعه خود به بررسی ارتباط بیش اطمینانی مدیریت و چسبندگی هزینه‌ها پرداختند و نتایج آنان حاکی از این بود بیش اطمینانی مدیریت بر تمایلات خوش بینانه و متعاقب آن افزایش چسبندگی هزینه‌ها، تأثیر مستقیم دارد.

در ایران نیز در این زمینه مطالعاتی صورت گرفت که به عنوان نمونه، نمازی و همکاران (۱۳۹۱) در بررسی خود توانستند وجود رفتار چسبنده در هزینه‌های اداری عمومی و فروش، بهای تمام شده و مجموع بهای تمام شده و هزینه‌های اداری عمومی و فروش را بررسی و تایید کنند، بدنبال این مطالعه سپاسی و همکاران (۱۳۹۳) نیز در پژوهشی به نتایج مشابهی دست یافتند. در اقدامی دیگر زنجیردار و همکاران (۱۳۹۳) توانستند در مطالعه خود تأثیر شاخص‌هایی همچون میزان دارایی جاری شرکت، نسبت بدهی و تعداد کارکنان، بر میزان شدت چسبندگی بهای تمام شده کالای فروش رفته و هزینه‌هایی از قبیل اداری عمومی و توزیع و فروش را بررسی کنند. در همین حال مطالعه راعی و همکاران (۱۳۹۲) حاکی از آن است که افزایش گردش دارایی‌های ثابت بر چسبندگی هزینه‌ها تأثیر دارد. مطالعات جداگانه‌ای که توسط خانی و همکاران (۱۳۹۳) و آقایی و حسنی (۱۳۹۳) صورت گرفت نیز، گویای این بودند که مکانیزم حاکمیت شرکتی سبب کاهش چسبندگی هزینه‌ها می‌شود. بررسی وجود رابطه بین محافظه کاری و چسبندگی هزینه‌ها نیز در مطالعه‌ای که توسط خدادادی و همکاران (۱۳۹۴) صورت پذیرفت، مورد تایید قرار گرفت؛ اما در سال‌های اخیر، مطالعاتی همچون لی و ژونگ (۲۰۱۷) و لی و همکاران (۲۰۲۰) موجب شد جهت پژوهش‌ها به سمت بررسی تأثیر عوامل خارجی بر روی شرکت‌ها گرایش پیدا کند.

بدین سبب، نااطمینانی اقتصادی، تأثیر زیادی بر استراتژی‌های شرکت و تصمیم‌گیری مدیران می‌گذارد و محدودیت‌های اساسی برای شرکت به وجود می‌آورد. محدودیت‌های ناشی از کاهش منابع و هزینه‌ها که در شرایط نا اطمینانی توسط مدیران اعمال می‌شود، شرکت را از لحاظ انعطاف‌پذیری عملیاتی با بحران رو برو می‌کند و سبب می‌شود فرصت‌هایی که در آینده می‌توانست منجر به سودآوری گردد را از دست بدهد. بنابراین می‌توان بیان کرد که افزایش عدم اطمینان موجب چسبندگی هزینه‌ها می‌شود.

مروری بر پیشینه پژوهش‌های صورت گرفته

طالب نیا و خراشی زاده (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر تمرکز مالکیت بر چسبندگی هزینه و ریسک شرکت در ۱۲۰ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای بازه زمانی شش سال پرداختند. سپس الگوی داده‌های ترکیبی را جهت آزمون فرضیه‌های پژوهش بکار برده‌اند. و برای سنجش تمرکز مالکیت از شاخص هرفیندال هریشمن و جهت سنجش ریسک شرکت از ریسک سیستماتیک استفاده گردید. نتایج بیانگر این بود که تمرکز مالکیت بر چسبندگی هزینه تأثیر منفی و معنی داری دارد. بدین معنا که افزایش تمرکز مالکیت منجر به کاهش چسبندگی هزینه می‌شود. و نیز دیگر نتایج مطالعه نشان داد که تمرکز مالکیت بر ریسک سیستماتیک تأثیر منفی و معنی داری دارد. بدین ترتیب ریسک سیستماتیک در شرکت‌هایی با تمرکز مالکیت بالا کمتر است.

میرشکاری و میرشکاری (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر تمرکز مالکیت بر رابطه بین چسبندگی هزینه و ریسک شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از داده‌های ۱۷۰ شرکت برای بازه ۸ سال از ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۷ پرداختند. از الگوی رگرسیونی چند متغیره با استفاده از داده‌های ترکیبی به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها بهره بردند. نتایج بررسی آنها حاکی از این بود که چسبندگی هزینه سبب بالا رفتن ریسک شرکت می‌شود، همچنین تمرکز مالکیت بعنوان جزء اصلی حاکمیت شرکتی رابطه بین چسبندگی هزینه و سطح ریسک شرکت را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

^۱ Kang et al.

جعفری و همکاران (۱۳۹۹) در مطالعه‌ای به بررسی رابطه بین شاخص‌های مقایسه پذیری صورت‌های مالی و سیاست پرداخت سود سهام شرکت با نقش تعدیل کننده متغیرهای کلان اقتصادی پرداختند. نتایج بررسی آن‌ها نشان داد که قابلیت مقایسه سود خالص بر پرداخت سود سهام تأثیر منفی و معنی دار دارد. و نیز نتایج پژوهش آن‌ها تأثیر مثبت متغیرهای کلان اقتصادی همچون نرخ بهره و نرخ تورم و تأثیر منفی نرخ ارز رسمی بر رابطه بین مقایسه پذیری سود خالص و پرداخت سود سهام را تبیین کرد.

خواجوی و همکارای (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر عدم اطمینان متغیرهای کلان اقتصادی بر چسبندگی هزینه‌ها با استفاده از رگرسیون دو مرحله‌ای فاما- مکبث در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نتایج حاصل شده گویای آن بود که معیارهای عدم اطمینان اقتصادی همچون رشد تولید ناخالص ملی، نرخ تورم، نرخ ارز و نرخ بهره تأثیر مثبت و معناداری بر چسبندگی هزینه‌ها دارند.

رحمانی و همکارای (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای به بررسی انتخابات سیاسی کشور، ساختار مالکیت دولتی، رشد تولید ناخالص داخلی، ارتباطات سیاسی و میزان تورم حاکم بر کشور بر چسبندگی هزینه در شرکت‌های ایرانی پرداختند. نتایج حاصل شده از آزمون فرضیه‌های تحقیق نشان داد که، انتخابات سیاسی کشور، ساختار مالکیت دولتی، رشد تولید ناخالص داخلی، ارتباطات سیاسی و میزان تورم حاکم بر کشور بر میزان چسبندگی هزینه‌های شرکت‌ها تأثیرگذار می‌باشند.

گائو و همکاران^۱ (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر عدم اطمینان اقتصادی بر بازده سهام شرکت‌ها پرداختند. نتایج پژوهش آن‌ها با تجزیه و تحلیل داده‌های شرکت‌های انگلیسی حاکی از آن بود که عدم اطمینان اقتصادی تأثیر منفی و معناداری بر بازده سهام دارد.

استین و وانگ^۲ (۲۰۱۶) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر نوسانات اقتصادی بر مدیریت سود پرداختند. آن‌ها در این پژوهش از تغییرات نرخ ارز، نرخ تورم، تولید ناخالص داخلی و تراز پرداخت‌ها برای اندازه‌گیری نوسانات اقتصادی بهره بردند. نتایج حاصل از پژوهش آن‌ها نشان داد که نوسانات اقتصادی تأثیر معناداری بر مدیریت سود دارد.

یائو (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی ساختار مالکیت یک متغیر چند بعدی که می‌تواند در ابعاد مختلف مانند هویت سهامداران، تمرکز سهامداران و واگرایی بین مالکیت و حق رأی تجزیه و تحلیل گردد پرداخت. نتایج حاصل از پژوهش نشان داد، ساختار مالکیت تأثیر با اهمیتی بر رفتار و تصمیم سهامداران و مدیران دارد که به سهم خود می‌تواند بر میزان نظارت و میزان محدودیت سهامداران نسبت به مدیران تأثیر بگذارد و هزینه‌های نمایندگی و عملکرد عملیاتی مختلف را شکل دهد.

لی و همکاران (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای به بررسی تأثیر عدم اطمینان متغیرهای کلان اقتصادی بر چسبندگی هزینه‌ها پرداختند. نتایج بررسی آن‌ها با تجزیه و تحلیل داده‌های شرکت‌های چینی برای دوره زمانی میان سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ نشان داد که عدم اطمینان متغیرهای کلان اقتصادی تأثیر مثبت و معناداری بر چسبندگی هزینه‌ها دارد.

پژوهش‌های پیشین (مانند: پرابوو و همکاران، ۲۰۱۸؛ ژونگ و همکاران، ۲۰۲۰) نشان داده‌اند که رفتار نامتقارن هزینه‌ها در شرکت‌های دولتی نسبت به شرکت‌های خصوصی متفاوت است: به طوری که چسبندگی هزینه‌ها در شرکت‌های دولتی بالاتر است

رستوتی و همکاران^۳ (۲۰۲۳)، در پژوهشی به بررسی اثر مثبت عدم قطعیت محیطی بر چسبندگی هزینه پرداختند که نتایج نشان داد، که عدم قطعیت محیطی چسبندگی هزینه را افزایش می‌دهد علاوه بر این، تأثیر عدم قطعیت محیطی بر چسبندگی هزینه در شرکت‌هایی با توانایی مدیریتی پایین برای استراتژی‌های جستجوگر و مدافع قوی‌تر است. عدم قطعیت چسبندگی هزینه را افزایش می‌دهد این افزایش را می‌توان به عنوان سیگنال منفی برای سودهای آتی و سیگنال مثبتی که شرکت‌ها

¹ Gao et al.

² Stein and Wang

³ Restuti et al

منابع را برای برآورده کردن انتظارات فروش آتی حفظ می کنند، تفسیر کرد. توانایی مدیریتی برچسبندگی هزینه‌ها تأثیر می‌گذارد. از این رو، توانایی مدیریتی کمتر، رابطه بین عدم اطمینان محیطی و چسبندگی هزینه را تقویت می‌کند.

فرضیه‌های پژوهش

با توجه به ادبیات و پیشینه پژوهش، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر بیان می‌شود:

- ۱- بین عدم اطمینان اقتصادی و چسبندگی هزینه‌ها رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- تمرکز مالکیت بر رابطه عدم اطمینان اقتصادی و چسبندگی هزینه‌ها تأثیر معناداری دارد.

روش شناسی پژوهش

از آنجایی که هدف پژوهش، بررسی تاثیر متغیرهای عدم اطمینان اقتصادی و تمرکز مالکیت بروی چسبندگی هزینه‌ها می‌باشد، بنابراین، پژوهش حاضر به لحاظ هدف، از نوع کاربردی و به لحاظ ماهیت، از نوع همبستگی است.

جامعه آماری و روش نمونه گیری

جامعه آماری این پژوهش، شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره زمانی ۶ سال (۱۳۹۶-۱۴۰۱) می‌باشند.

شرایط زیر برای انتخاب جامعه آماری به روش غربالگری می‌باشد:

۱. به منظور برقراری قابلیت مقایسه اطلاعات، پایان سال مالی ۲۹ اسفند باشد.
 ۲. به منظور متشابه بودن اطلاعات، فعالیت آن‌ها تولیدی باشد.
 ۳. توقف معاملات سهام در طی دوره پژوهش بیش از سه ماه نباشد.
 ۴. اطلاعات مربوط به متغیرهای برگزیده شده در این پژوهش در دسترس باشد.
- با اعمال شرایط مذکور از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، تعداد یکصد شرکت به عنوان نمونه آماری این پژوهش انتخاب شدند. با توجه به چارچوب نظری و پیشینه تحقیق، مدل تحقیق از نوع همبستگی و رگرسیون چند متغیره است.

متغیرهای پژوهش و نحوه اندازه گیری آنها

در این مقاله، از معیار فشار بازار ارز به عنوان شاخصی مناسب در تحلیل نوسانات بازار ارز برای سنجش عدم تعادل اقتصاد و وقوع بحران‌های ارزی و به تصویر کشیدن شرایط نااطمینانی اقتصادی استفاده شده است. سیاست گذاری پولی، میزانی از از شناور بودن نرخ ارز را می‌پذیرد و با خرید و فروش ذخایر خارجی در بازار مداخله می‌کند. رژیم نرخ ارز مورد استفاده در بیشتر کشورهای در حال توسعه شامل دو سیستم نرخ ارز کاملاً شناور و ثابت می‌باشد. در این موارد سیاست گذاری پولی، میزانی از شناور بودن نرخ ارز را پذیراست. در چنین رژیم‌هایی توجه مصرف به ذخایر خارجی است که تغییرات نرخ ارز و ذخایر خارجی را به طور هم زمان در نظر بگیرد. (طباطبایی نسب وهمکاران، ۱۴۰۰).

بنابراین در پژوهش حاضر، به منظور تبیین شرایط نااطمینانی اقتصادی از نوسانات نرخ ارز و مدل فشار بر بازار استفاده شده است. در واقع شاخص فشار بر بازار ارز و مدل فشار بر بازار ارز، یکی از شاخص‌های با اهمیت و مورد استفاده در مطالعات مرتبط با بحران‌های ارزی می‌باشد. این شاخص توضیح می‌دهد که در مواقع بحرانی، افزایش نرخ ارز (کاهش ارزش پول داخلی) و کاهش ذخایر ارزی را شاهد هستیم. که هر دو از وضعیت نامطلوب اقتصاد و وجود نااطمینانی اطلاع می‌دهند.

در واقع چرایی استفاده از این شاخص این است که بررسی تغییرات نرخ ارز به تنهایی نشانگر وضعیت بحرانی نیست. زیرا امکان دارد نرخ ارز ثابت بماند؛ اما ذخایر ارزی رو به پایان باشد؛ به این دلیل تغییرات همزمان نرخ ارز و ذخایر ارزی اهمیت دارد. با توجه به اینکه نرخ مبادلات ارزی، نقش اساسی در صادرات و واردات دارد، ثبات نرخ ارز می‌تواند موجب انجام سهل‌تر کسب و کارها و نیز تعیین راحت‌تر، سود سرمایه‌گذاری در یک کشور خارجی و کاهش سطح ناطمینانی شود. (گریتون و روپر^۱، ۱۹۷۷)

در این مطالعه، برای اندازه‌گیری فشار بازار ارز از مطالعه ویمارک،^۲ (۱۹۹۵) استفاده شده است.

متغیر مستقل:

نحوه محاسبه شاخص فشار بازار ارز

معادلات در این مدل بر مبنای شرایط تعادل پول بیان شده سازماندهی شده‌اند.

$$H^s = \mu B = \mu(D + F) = PY^\beta e^{-\alpha i} \\ = H^d$$

$$H^{s*} = \mu B^* = \mu^*(D^* + F^*) \quad (۱)$$

$$= P^* Y^{*\beta} e^{-\alpha i^*} = H^{d*} \quad (۲)$$

می‌توان معادلات را به شکل لگاریتمی و تفاضل مرتبه اول نوشت.

$$\Delta h^s = \Delta d + \Delta f = \Delta p + \beta \Delta y - \alpha \Delta i \\ = \Delta h^d$$

$$\Delta h^{s*} = \Delta d^* + \Delta f^* \\ = \Delta p^* + \beta^* \Delta y^* \\ - \alpha^* \Delta i^* = \Delta h^{d*}$$

(۴) و (۵)

گریتون و روپر، انحراف از برابری قدرت خرید را مجاز می‌دانند؛ بنابراین:

$$\Delta P = \Delta P^* + \Delta e + \Delta \theta \quad (۶)$$

با فرض انتقال کامل سرمایه خواهیم داشت:

$$\Delta \delta = \Delta i + \Delta i^* \quad (۷)$$

ارتباط پولی میان داخل و خارج از کشور با استفاده از این معادلات ۳ و ۴ عبارت است از:

$$\Delta f - \Delta f^* = \Delta d^* - \Delta P + \beta \Delta y - \alpha \Delta i \\ - \Delta P^* - \beta^* \Delta y^* \\ + \alpha^* \Delta i^* \quad (۸)$$

با ترکیب معادلات ۵ و ۶ و ۷ و اینکه $\alpha^* = \alpha$ خواهیم داشت:

$$\Delta e - \Delta f + \Delta f^* = -\Delta d^* + \Delta d + \beta \Delta y \\ + \theta - \beta^* \Delta y^* + \alpha \Delta \delta$$

¹ Griton and Ropper

² Weymark

در این مدل محاسبه EMP تفاوت نسبی در پویایی عرضه و تقاضای پول و مداخله در دو کشور را منعکس خواهد کرد؛ بنابراین:

$$EMP = \Delta f - \Delta f^* + \Delta e$$

$$H^d = kPYe^{-\alpha i}$$

$$H_t = \mu B_t = \mu(D_t + F_t)$$

(۹) و (۱۰) و (۱۱)

با گرفتن اولین تقاضا از معادله ۱۱ خواهیم داشت:

$$H_t - H_{t-1} = \mu[(D_t - D_{t-1}) + (F_t - F_{t-1})]$$

$$\frac{\Delta H_t}{H_{t-1}} = \frac{\mu(\Delta D_t + \Delta F_t)}{H_{t-1}} = \frac{\mu(\Delta D_t + \Delta F_t)}{\mu B_{t-1}}$$

$$\frac{\Delta H_t}{H_{t-1}} = \frac{\Delta D_t}{B_{t-1}} + \frac{\Delta F_t}{B_{t-1}}$$

$$\Delta h_t = \Delta d_t + \Delta f_t$$

(۱۲) و (۱۳) و (۱۴) و (۱۵)

شرایط تعادل پولی عبارت است از:

$$H^s = H^d$$

(۱۶)

قدرت خرید نیز با معادله ۱۷ بیان می‌شود:

$$P = EP^*$$

(۱۷)

با جای گذاری معادله ۱۰، ۱۱، ۱۶ معادله ۱۸ بدست می آید:

$$kPY = \mu(F + D)$$

(۱۸)

با جای گذاری معادله ۱۸ در معادله ۱۷ نتیجه حاصل برابر است با:

$$k(EP^*)Y = \mu(F + D)$$

(۱۹)

با گرفتن لگاریتم و اولین تفاضل از معادله بالا به معادله زیر حاصل می شود:

$$\Delta P^* - \Delta e + \Delta y = \Delta f + \Delta d$$

$$-\Delta f - \Delta e = -(\Delta P^* + \Delta y - \Delta d)$$

(۲۰) و (۲۱)

با این فرض که $EMP = \Delta f + \Delta e$ شاخص EMP به صورت زیر بیان می‌شود:

$$EMP = \Delta P^* + \Delta y - \Delta d$$

(۲۲)

(۳۴)

معادله زیر بیان کننده ارتباط پویا بین نرخ ارز ذخایر خارجی و متغیرهای برون زا از قبیل تولید واقعی داخلی و خارجی، عرضه پول خارجی، تغییر در نرخ بهره پوشش داده نشده و انحراف از PPP است.

$$\Delta e = -(\Delta h^* + \beta \Delta y - \beta^* \Delta y^* - \theta + \alpha \Delta \delta - \Delta d) - \Delta f \quad (23)$$

زمانی که مداخله وجود ندارد یا $\Delta f = 0$ است، تمام فشار بر بازار ارز از طریق تغییرات در نرخ ارز کاملاً شناور حذف می‌شوند و بنابراین $\Delta e = EMP = -EDC$ که تقاضای اضافی پول است. اگر بانک مرکزی تلاش کند نوسانات نرخ ارز را با مداخله مستقیم در بازار ارز (باخرید و فروش ذخایر خارجی) کنترل کند. مدل ویژه گیتون و روپر (۱۹۷۷) به شکل زیر بیان می‌شود.

$$EMP = \Delta e + \gamma \Delta f \quad (24)$$

با فرض اینکه تغییر در عرضه پول خارجی تعیین می‌شود ($\Delta h s^* = \Delta d^* + \Delta f^*$) شاخص فشار بر بازار ارز برابر است با $EMP = \Delta e - \Delta f$ (۲۶) که در آن فشار بازار ارز Δe تغییرات نرخ ارز و Δf تغییرات ذخایر خارجی بانک مرکزی است. شایان ذکر است بر اساس مقدار و علامت EMP ، شرایط بازار ارز تحلیل می‌شود. به این ترتیب که مقدار مثبت EMP دلالت بر افزایش فشار بازار ارز و شرایط نا اطمینانی در اقتصاد کلان دارد.

متغیر تعدیل گر

تمرکز مالکیت: در این پژوهش تمرکز مالکت بر اساس پژوهش علی نژاد ساروکلاه و بحرینی (۱۳۹۲) درصد مالکیت بزرگترین سهامدار به عنوان نماینده تمرکز مالکیت استفاده شده است.

متغیر وابسته

متغیر وابسته: در این پژوهش چسبندگی هزینه است که برای اندازه‌گیری آن مطابق پژوهش اندروسون و دیگران (۲۰۰۳) با استفاده از لگاریتم طبیعی هزینه‌های عمومی و اداری و تشکیلاتی اندازه‌گیری شده است.

$$\ln\left(\frac{SGA_t}{SGA_{t-1}}\right) = \alpha_0 + \alpha_1 \ln\left(\frac{Sales_t}{Sales_{t-1}}\right) + \alpha_2 D_t + (\alpha_3 D_t \times \ln\left(\frac{Sales_t}{Sales_{t-1}}\right)) + \epsilon$$

در این مدل SGA_t جمع هزینه‌های فروش، اداری و عمومی در سال جاری (هزینه عملیاتی)، SGA_{t-1} هزینه‌های فروش، اداری و عمومی در سال قبل $Sales_t$ جمع درآمدهای فروش در سال جاری و $Sales_{t-1}$ جمع درآمدهای فروش در سال قبل است. همچنین از تقسیم SGA_t بر روی SGA_{t-1} بیانگر نسبت هزینه‌های سال جاری به هزینه‌های سال قبل از تقسیم $Sales_t$ بر روی $Sales_{t-1}$ بیانگر نسبت درآمدهای فروش سال جاری به درآمدهای فروش سال قبل می‌باشد. به منظور هموار شدن داده‌ها، از نسبت مزبور لگاریتم در پایه طبیعی گرفته شده است. این نسبت‌ها نشان دهنده تغییرات متغیر سال جاری به سال قبل می‌باشد. چنانچه هزینه‌ها یا درآمدهای سال جاری نسبت به سال قبل کاهش یافته باشد، حاصل نسبت‌ها کمتر از یک و در غیر اینصورت بالاتر از یک خواهد بود. متغیر مجازی با ساختگی مدل D_t است که دارای دو ارزش ۰ و ۱ می‌باشد. این متغیر زمانی که درآمدهای فروش سال جاری نسبت به سال قبل کاهش یافته باشد (یعنی دوره‌های کاهش) فروش عدد ۱ و در صورتی که درآمدهای فروش سال جاری نسبت به سال قبل افزایش یافته باشد یعنی دوره‌های رشد (فروش) عدد صفر اختیار می‌کند. (بنی مهد وهکاران، ۱۳۹۸).

متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت (Size): لگاریتم طبیعی دارائی‌های شرکت به عنوان نماینده اندازه شرکت می‌باشد (یائو، ۲۰۱۸).
 اهرم مالی (Leverage): برای محاسبه اهرم مالی از نسبت بدهی‌ها به دارایی‌های شرکت استفاده شده است. (یائو، ۲۰۱۸)
 سودآوری (Profit): حاشیه سود ناخالص به عنوان نماینده سودآوری می‌باشد برای محاسبه این متغیر از نسبت سود ناخالص به فروش خالص استفاده شده است (یائو، ۲۰۱۸).
 شدت سرمایه (Intensity): نسبت دارایی‌های ثابت به مجموع دارایی‌ها نماینده شدت دارایی‌ها می‌باشد. (یائو، ۲۰۱۸)

یافته‌های پژوهش

نتایج آمار توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول زیر نشان داده شده است.

جدول ۱: آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	فشار بازار ارز	چسبندگی	اندازه	سودآوری	اهرم مالی	شدت سرمایه	تمرکز مالکیت
میانگین	۰.۱۸۸	۰.۱۷۵۴	۱۴.۳۲۱۰	۲۵.۳۴۸۹	۰.۶۱۶۵	۰.۲۳۳۰	۰.۴۷۷۰
بیشینه	۱.۵۰	۰.۶۲۹۲	۱۶.۹۶۷۷	۵۴.۹۶۸۲	۱۰.۱۷۵۱	۰.۶۲۳۵	۰.۸۳۰۰
کمینه	-۱.۱۲۱	-۰.۲۴۹۸	۱۲.۰۱۷۸	۲.۶۳۰۰	۰.۲۲۱۱	۰.۰۳۲۳	۰.۱۴۰۰
انحراف معیار	۰.۷۵۸	۰.۲۲۳۱	۱.۳۹۲۰	۱۵.۰۰۹۹	۰.۱۷۲۹	۱.۱۷۲۹	۰.۱۸۳۷
ضریب چولگی	-۰.۵۶۳	۰.۰۸۹۵	۰.۴۴۹۱	۰.۳۵۸۴	۰.۴۰۷۸	۰.۸۷۵۵	۰.۰۴۵۲
جمع مشاهدات	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۶۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش

تجزیه و تحلیل آمار توصیفی

به منظور شناخت بهتر جامعه مورد پژوهش و آشنائی بیشتر با متغیرها، قبل از تجزیه و تحلیل داده‌های آماری، لازم است داده‌ها توصیف شوند. توصیف آماری داده‌ها می‌تواند، روابط بین متغیرهای پژوهش و شناسایی الگوی غالب بر آنها را توضیح دهد. میانگین به عنوان اساسی‌ترین شاخص مرکزی شناخته می‌شود، که بیانگر متوسط کل داده‌های هر متغیر در بین نمونه‌های قابل مشاهده است. در این پژوهش میانگین متغیر عدم اطمینان اقتصادی ۰.۱۸۸ می‌باشد که معرف مرکز ثقل داده‌های توزیع می‌باشد. طبق جدول بالا، بیشینه‌اندازه، ۱۶.۹۶۷۷ و کمینه آن ۱۲.۰۱۷۸ است. تفاوت بین بیشینه و کمینه دامنه تغییرات داده‌های اندازه را نشان می‌دهد انحراف معیار نشان دهنده پراکندگی داده‌های هر متغیر در اطراف میانگین است. در پژوهش حاضر، انحراف معیار چسبندگی هزینه ۰.۲۲۳۱ می‌باشد.

آزمون فرضیه اول:

(۱) بین عدم اطمینان اقتصادی و چسبندگی هزینه‌ها رابطه معناداری وجود دارد.

جدول ۲: آمار استنباطی ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرها

نام متغیر	فشار بازار ارز	چسبندگی	اندازه	سودآوری	اهرم مالی	شدت سرمایه	تمرکز مالکیت
فشار بازار ارز	۱						
چسبندگی	۰.۰۴۲۷	۱					
اندازه	۰.۰۴۵۴	-۰.۰۱۰۱	۱				
سودآوری	-۰.۰۶۲۴	۰.۱۱۱۵	۰.۱۸۵۵	۱			
اهرم مالی	۰.۰۴۴۰	-۰.۰۲۷۱	-۰.۰۴۵۹	-۰.۴۷۳	۱		
شدت سرمایه	-۰.۰۱۲۵	۰.۰۱۶۵	-۰.۲۳۶	-۰.۱۵۳۶	-۰.۰۳۱۰	۱	
تمرکز مالکیت	۰.۰۵۱۷	۰.۰۶۶۱	۰.۰۷۲۹	-۰.۰۱۰۷	۰.۰۸۱۶	-۰.۰۰۵۵	۱

منبع: یافته‌های پژوهش

از تحلیل رابطه همزمانی، جهت یافتن رابطه بین تغییرات دو یا چند متغیر که همزمان سنجش شده‌اند، استفاده می‌گردد. و برای آگاهی از میزان رابطه شاخص‌ها، همبستگی بکار برده می‌شود. به بیان دیگر، در آمار و احتمال همبستگی جزئی یا همبستگی پاره‌ای میزان پیوستگی بین دو متغیر تصادفی را اندازه می‌گیرد، در حالی که تاثیر دیگر متغیرها حذف شده‌اند. در صورت وجود ارتباط خطی بین دو متغیر، مقدار این وابستگی را می‌توان به صورت یک عدد بیان نمود. به طوریکه با افزایش یک متغیر، مقدار متغیر دیگر نیز افزایش یابد. این همبستگی را به صورت مستقیم و مثبت معرفی می‌کنند و در صورتیکه ارتباط خطی بین دو متغیر به نحوی باشد که با افزایش مقدار یک متغیر، متغیر دیگر نیز کاهش یابد همبستگی دو متغیر غیر مستقیم خواهد بود. همچنین این ارتباط را می‌توان به صورت مثبت و منفی نیز معرفی نمود. لازم به ذکر است مقدار ضریب همبستگی بین ۱ و -۱ متغیر است، به طوری که مقدار ضریب همبستگی +۱ نشانگر همبستگی کامل و مستقیم متغیرهاست، در حالی که ضریب همبستگی -۱ بیان کننده همبستگی غیر مستقیم و کامل دو متغیر است و ضریب همبستگی صفر، بیانگر عدم ارتباط بین دو متغیر است. نتیجه نشان می‌دهد ضریب معنی داری برابر است با ۰.۰۴۲۷ پس کوچکتر از ۰.۰۵ می باشد پس رابطه مستقیم و معناداری دارند.

آزمون فرضیه دوم:

۲- تمرکز مالکیت بر رابطه عدم اطمینان اقتصادی و چسبندگی هزینه‌ها تأثیر معناداری دارد.

نتایج آزمون رگرسیون خطی چند متغیره برای فرضیه دوم پژوهش در جدول ذیل ارائه شده است:

جدول ۳: تاثیر تمرکز مالکیت بر رابطه عدم اطمینان اقتصادی و چسبندگی هزینه

Sticky = $\alpha_0 + (\beta_1 EMP_{i,t} * top) + \beta_2 LEV_{i,t} + \beta_3 PROFIT_{i,t} + \beta_4 SIZE_{i,t} + \beta_5 INTENSITY + \epsilon$				
متغیر وابسته: چسبندگی هزینه				
نتیجه	سطح معناداری	اماره T	ضرایب رگرسیونی	متغیرها
معنی دار است	۰.۰۴۹۸	-۱.۸۰۰۲	-۰.۰۳۶۴	فشار بازار ارز*تمرکز مالکیت
معنی دار است	۰.۰۲۶۳	-۰.۱۳۷۶۵	-۰.۰۱۴۹	اهرم مالی
معنی دار است	۰.۰۰۸۶	-۱.۸۹۳۴	-۰.۰۰۰۱۴	سودآوری
معنی دار نیست	۰.۱۶۹۱	-۵.۱۵۹۶	-۰.۰۰۳۴	اندازه شرکت
معنی دار است	۰.۰۴۵۴	-۲.۰۱۲۵	-۰.۰۱۶۱	شدت سرمایه
معنی دار است	۰.۰۰۱	۰.۳۲۰۴	۰.۱۲۵۶	عدد ثابت
۷.۳۵۴۵		آماره F	۰.۶۱۶۴	ضریب تعیین
۰.۰۰۱۱		سطح معنی داری آماره F	۰.۵۴۱۷	ضریب تعیین تعدیل شده
آماره دوربین واتسون: ۱.۶۹۶۳				

باتوجه به جدول بالا احتمال آماره $F(0.10 < F)$ معادله رگرسیون درکل معنادار می‌باشد. ضریب تعیین تعدیل شده مدل برابر ۰.۵۴ می‌باشد که نشان می‌دهد ۵۴ درصد تغییرات متغیر وابسته مربوط به تغییرات متغیر مستقل می‌باشد و بقیه تغییرات مربوط به متغیرهایی است که در اینجا نادیده گرفته‌اند. همچنین آماره دورین واتسون برابر ۱.۶۹۶۳ که بیانگر عدم وجود خود همبستگی در اجزای پسماندها می‌باشد. باتوجه به سطح معنی داری بین متغیر تعدیل گر و متغیر مستقل و وابسته می‌توان گفت تمرکز مالکیت بر رابطه بین عدم اطمینان اقتصادی و چسبندگی هزینه رابطه منفی و معناداری دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

در انتهای هرفعالیت پژوهشی، نتایج کار که حاکی از مهمترین قسمت‌های پژوهش می‌باشد توسط پژوهشگر ارائه می‌گردد. پیشنهادات پژوهش براساس نتایج حاصل از فرضیه‌ها شکل می‌گیرد. بنابراین، می‌تواند مسیری برای تبدیل دیدگاه‌ها به عمل به منظور موفقیت در زمان‌های آتی باشد. نتیجه‌گیری بجا و دقیق و پیشنهادات کاربردی که بر اساس تحلیل‌های صحیح ارائه می‌شود، می‌تواند مشکلات موجود در مسیر سازمان‌هایی که پژوهش به مقصود آنها طراحی شده است را برطرف کند. در این پژوهش تاثیر عدم نااطمینانی اقتصادی بر روی چسبندگی هزینه‌ها با نقش تعدیلگر تمرکز مالکیت شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار مورد بررسی قرار گرفت.

نتایج آزمون فرضیه اول نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد، بین عدم اطمینان اقتصادی و چسبندگی هزینه‌ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و این نشان دهنده تایید فرضیه اول است، و بیانگر این موضوع است که افزایش عدم اطمینان اقتصادی، چسبندگی هزینه شرکت را افزایش می‌دهد. از این‌رو، نااطمینانی اقتصادی، تاثیرزیدی بر استراتژی‌های شرکت و تصمیم‌گیری مدیران می‌گذارد و محدودیت‌های اساسی برای شرکت به وجود می‌آورد. تهیه کردن مجدد منابع در آینده بسیار زمان‌بر است. از این جهت در صورتی که منابع و هزینه متناسب با کاسته شدن فروش کاهش یابند، در صورت به وجود آمدن فرصت‌های توسعه فروش به دلیل کمبود منابع لازم قادر به تامین نیاز بازار نبوده و فرصت توسعه را از دست می‌دهد. بنابراین مدیران با چالشی روبرو می‌شوند که مجبورند برای کاهش هزینه‌ها بوسیله حذف منابع یا تحمیل هزینه بیشتری برای بهره برداری کامل از افزایش فروش آینده تصمیم‌گیری کنند. از این رو می‌توان بیان کرد که افزایش عدم اطمینان اقتصادی موجب افزایش چسبندگی هزینه‌ها می‌شود. نتیجه به دست آمده در این پژوهش بر وجود رابطه مثبت بین عدم اطمینان متغیرهای کلان اقتصادی چسبندگی هزینه‌ها دلالت دارد.

نتایج آزمون فرضیه دوم نشان می‌دهد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد باخطای ۵ درصد تمرکز مالکیت بر رابطه بین عدم اطمینان اقتصادی و چسبندگی هزینه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران تاثیر منفی و معناداری دارد و این نشان دهنده تأیید فرضیه دوم است. نتیجه آزمون فرضیه دوم بدین معناست که با افزایش نااطمینانی اقتصادی وجود تمرکز مالکیت موجب کاهش چسبندگی هزینه می‌گردد.

با توجه به مطالب پیش گفته پیشنهاد می‌شود که استفاده کنندگان دورن سازمانی و برون سازمانی اعم از سهامداران، سرمایه گذاران و همچنین مسئولین بورس اوراق بهادار و تحلیل‌گران مالی، نتایج حاصل از پژوهش حاضر را در تصمیم‌گیری خود، مورد لحاظ قرار دهند.

منابع:

- طالب نیا قدرت الله خراشادی زاده فائقه (۱۳۹۸)، تاثیر تمرکز مالکیت بر چسبندگی هزینه و ریسک شرکت، هفدهمین همایش ملی حسابداری، ایران قم پردیس فارابی دانشگاه تهران.
- علی نژاد ساروکلانی، مهدی، بحرینی مریم، (۱۳۹۲)، تأثیر سرمایه‌گذاران نهادی و تمرکز مالکیت بر فرصتهای سرمایه گذاری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران حسابداری مالی سال، پنجم شماره ۱۹، صص ۹۱-۱۰۹.
- میرشکاری، داوود میرشکاری، محمد (۱۳۹۸) چسبندگی، هزینه تمرکز مالکیت و ریسک شرکت، دومین کنفرانس بین المللی راهکارهای نوین پژوهشی در مدیریت حسابداری و اقتصاد تهران شرکت همایش آروین البرز.
- نوروزی بیله سوار فتح الله فرهودی اجیرلو، حمید اوسط، سعیدی، علی فرهودی، سخاوت (۱۳۹۴)، بررسی ارتباط بین متغیر مالکیت نهادی با چسبندگی هزینه‌ها در شرکتهای پذیرفته شده بورس تهران دومین کنفرانس بین المللی پژوهش‌های نوین در مدیریت، اقتصاد و علوم انسانی دبی موسسه سرآمد همایش کارین.
- عباسی نژاد، حسین، محمدی، شاپور، ابراهیمی، سجاد. پویایی‌های رابطه متغیرهای کلان و شاخص بازارسهم، مدیریت دارایی و تأمین مالی، (۱)۵ - صص ۱۰-۶۵
- قوی پنجه رامین، غریب حجت. (۱۳۸۵)، بررسی رابطه بین محدودیت در تأمین مالی و اجتناب مالیاتی. فصلنامه سیاست‌های مالی واقتصادی.
- هیبتی، رضا؛ شجری، هوشنگ؛ صمدی، (۱۳۹۵) سعید؛ اندازه گیری نااطمینانی در اقتصاد کلان، پژوهش‌های پولی و بانکی، سال ۰ شماره ۰۱ صفحات ۱۲۰-۳۰۰.
- نمازی، محمد و ایرج دوانی پور، (۱۳۸۹)، "بررسی تجربی رفتار چسبندگی هزینه‌ها در بورس اوراق بهادار تهران"، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۷، شماره ۶۲، صص ۸۵ تا ۱۲۰.
- رضازاده، بهزاد، خواجهی، شکراله، صالحی، اله‌کرم. (۱۴۰۰). بررسی تأثیر عدم اطمینان متغیرهای کلان اقتصادی بر رفتار چسبندگی هزینه. پژوهش‌های مالی و رفتاری در حسابداری، ۸۶-۶۸، (۱). ۱.
- طباطبایی نسب، زهره، و شاه مرادی، نسیم. (۱۴۰۰). بررسی تاثیر نااطمینانی اقتصادی بر رابطه پویای کیفیت سود و بازده در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با رویکرد فشار بازار ارز. دانش مالی تحلیل اوراق بهادار (مطالعات مالی)، (۱۴) (۴۹)، ۱۳۱-۱۴۸.
- Anderson, M. , Banker, R. , and Janakiraman, S. (2003) Are Selling, General, and Administrative Costs "Sticky"? Journal of Accounting Research, 41, 47-63.
- Dalla Via, N. and Perego, P. (2014) Sticky Cost Behavior: Evidence from Small and Medium Sized Companies. Account & Finance, 54, 753-778.
- H. X. Hu, H. Hong, Z. Z. Li and L. L. Xiao. (2017). Studies in Science of Science, Vol. 35 (2017) No. 4, p. 633. (In Chinese)
- Hemadi, P. and M. Ormos, 2012. Capital Structure and Its Choice in Central and Eastern Europe. Actaeconomica, 62(2): 229-263.
- Kama, I. and Weiss, D. (2013) Do Earnings Targets and Managerial Incentives Affect Sticky Costs Journal of Accounting Research, 51, 201-224.
- Kuhnert, Y. , et al. (2015). Shareholder Diversification and Bank Risk-Taking. J. Finan. Intermediation. Vol. 5, 95-111.

- Paligura, T. (2010). Impact of Ownership Structure on Risk-Taking and Gain. *Journal of Banking and finance*. No. 26, pp. 281-299.
- Aflatoni, A. (2012). *Statically analysis in financial management and accounting*. 1st ed.. Tehran: Termeh Publishers. (In Persian).
- Aghaei, M. ,& Hassani, H. (2014). Study of the Effect of Managers' Personal Incentives and Corporate Governance Variables on Costs Stickiness in Companies Listed in Tehran Stock Exchange. *Journal of Financial Accounting Research*, 6(4), 109-128.
- Anderson, M. C. , Banker, R. D. , & Janakiraman, S. N. (2003). Are selling, general, and administrative costs “sticky”? *Journal of accounting research*, 41 (1), 47-63.
- Artikis, P. G. , & Papanastasopoulos, G. A. (2016). Implications of the cash component of earnings for earnings persistence and stock returns. *The British accounting review*, 48 (2), 117-133.
- Aye, G. C. , Gupta, R. , Lau, C. K. M. , & Sheng, X. (2019). Is there a role for uncertainty in forecasting output growth in OECD countries? Evidence from a time-varying parameter-panel vector autoregressive model. *Applied Economics*, 51 (33), 3624-3631.
- Azimi Arani, M. (2020). *Underdeveloped circuits in the Iranian economy*. 7st ed.. Tehran, Nashreny Publishers. (In Persian)
- Baker, S. R. , Bloom, N. , & Davis, S. J. (2016). Measuring economic policy uncertainty. *The quarterly journal of economics*, 131 (4), 1593-1636.
- Paligura, T. , & Zou, G. (2009). Risk-Taking and Ownership Structure. *Journal of Finance*. Vol. 61, 226-254.
- Rajiv, D. , Banker, R. and Byzalov, D. (2014) Asymmetric Cost Behavior. *Journal of Management Accounting Research*, 26, 43-79.
- Shen, J and Zhang, Renhui (2018). Cost Stickiness, Ownership Concentration and Fixed Assets Investment. 8th International Conference on Management and Computer Science (ICMCS 2018).
- Sticky Costs *Journal of Accounting Research*, 51, 201-224.
- Yao, Kening. (2018), Cost Stickiness, Ownership Concentration and Enterprise Risk Empirical Evidence from Chinese Listed Manufacturing Companies, *American Journal of Industrial and Business Management*, 2018, 8, 163-173.
- Yu, Z. X. , Li, J. and Jian, Y. (2017) Does Corporate Governance Matter in Competitive Industries? Evidence from China. *Pacific-Basin Finance Journal*, 43, 238-255.
- Journal of Economics and Financial Issues*, Econjournals, vol. 3 (2), p. 276-293.

-Cen, L. , Maydew, E. L. , Zhang, L. , & Zuo, L. (2017). Customer–supplier relationships and corporate tax avoidance. *Journal of Financial Economics*, 123(2), 377-394.

Comprix ,J. , H ,J. , Feng,M,. Kang,T,. 2016 Tax Avoidance and Corporate Investment Behavior: The Role of Information Environment , Working paper, University of San Francisco

-Chen, H. , (2010). "Macroeconomic Conditions and the Puzzles of Credit Spreads and Capital Structure", *Journal of Finance*, Vol. 65, No. 6, PP. 2171–2212.

-Chowdhury, S. and Rahman, M. (2004);“ On the Empirical Relation between Macroeconomic Volatility and Stock Market Volatility of Bangladesh”, Department of Finance and Banking, University of Rajshahi. Griton, L. & D. Ropper. (1977).

“A Monetary Model of Exchange Market Pressure Applied to The Postwar Canadian Experince”. *American Economic Review*,Vol. 67,PP. 537-548Weymark, D (1995).

“Estimating Exchange Market pressure and the Degree of Exchange Market intervention for Canada”. *Journal of international Economics*. Vol. 39, PP. 273- 295

